

**Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 20.051.109
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
доктору мистецтвознавства, професору,
професору кафедри методики музичного виховання
та диригування
Карась Ганні Василівні
76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Т.Г.Шевченка, 57**

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора культурології, професора, професора кафедри
івент-індустрій, культурології та музеєзнавства

Рівненського державного гуманітарного університету

Виткалова Сергія Володимировича

на дисертацію **Молчко Уляни Богданівни**

**«Культурно-мистецьке життя Східної Галичини кінця XIX – першої
половини XX століть у музично-критичній публіцистиці
родини Нижанківських»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

зі спеціальності 034 Культурологія,

галузі знань 03 Гуманітарні науки

**1. Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок із
галузевими науковими програмами.**

Характерною ознакою сучасного наукового простору є поглиблення дослідження регіональної культурно-мистецької проблематики; адже саме регіони демонструють безліч цікавих ініціатив, неозоре джерело артефактів, введення яких до наукового обігу помітно розширить потенціал української

культури. У цьому зв'язку аналізоване дослідження на часі, позаяк і ставить за мету поглибити цей потенціал. Тим більше, коли мова йде про знакові постаті регіональної культури, організаційно-культурна діяльність яких і ставила в основу власного подвижництва національний сегмент, тобто родину Нижанківських, чиї критичні розвідки в періодиці Галичини віддзеркалюють ті соціокультурні процеси кінця ХІХ – першої половини ХХ століть, які ще на стали предметом комплексного наукового студіювання.

Цінність роботи полягає й у тому, що «публіцистичні матеріали родини Нижанківських є унікальним масивом інформації, що повертає із забуття плеяду імен видатних митців, творчі здобутки яких переконують у високому європейському рівні культурного розвитку цього регіону періоду його бездержавності» (с.19). До цього ряду можна віднести й специфічну характеристику культурно-мистецького життя Галичини, подану крізь призму публіцистики цієї родини.

Принадно відзначу, що науково-педагогічні працівники Дрогобицького державного педуніверситету ім. І. Франка та Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, зокрема й авторка аналізованої роботи, вирізняються цією цілеспрямованістю.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Дисертація У. Б. Молчко є завершеною науковою працею, що відповідає сучасним вимогам, тобто характеризується дотриманням усіх настанов, зазначених у нормативній документації. Усі авторські положення цього дослідження вирізняються належною науковою коректністю, аргументованістю та логікою. Кожен структурний підрозділ наукової роботи має необхідні висновки, що вирізняються вмотивованістю, переконливістю та авторською аргументацією.

Дисертаційний текст спирається на розлогу історіографічну та джерельну базу, які надають відповідної логіки та структурованості авторським висновкам. Додана до основного тексту роботи довідка свідчить

про належний рівень академічної доброчесності. Та й вказана кількість авторських публікацій із заявленої теми засвідчує глибину її розробки і сформованість відповідного напрямку, який чимало років професійно забезпечує і поглиблює У. Б. Молчко. А відтак – має власну думку в окресленій проблематиці. Роботу характеризує й високий патріотизм, націєцентричний погляд на проблему, що вивчається.

3. Наукова новизна дослідження полягає у висвітленні культурно-мистецького життя Східної Галичини зазначеного вище періоду, зокрема й творчої праці тих постатей, що працювали на цьому видноколі, на підставі якої й відбулося теоретичне осмислення цього процесу, поданого крізь призму цілісного аналізу періодики родини Нижанківських, акцентовано на художньо-артистичній подієвості регіону, його розмаїтті, широкій міжкультурній комунікації тощо (с. 64).

Серед іншого – відзначу й запропоновану авторську дефініцію терміну «музична публіцистика», сформовану на підставі професійно проведеної полеміки; та окреслено культурний феномен «публіцистика родини Нижанківських», осмислено й виокремлено головні аспекти провідних засад публіцистичних матеріалів, що ґрунтуються на національній позиції авторів щодо рівноправності місця української культури у світовому просторі.

Якісно підготовлено і чи не найскладніший розділ дисертації (с. 51–56) – «Методологічні аспекти дослідження», на матеріалах якого найбільш помітно виявляється авторський підхід до організації наукового пошуку, високий фаховий потенціал та професіоналізм у його розробці. Саме він демонструє широку обізнаність авторки з проблемою, її інформаційною базою, вміння вести фахову полеміку та переконливо доводити власну думку.

До цього ж ряду можна віднести й намагання У. Б. Молчко поглибити та ввести до наукового обігу творчу спадщину відомих галицьких родин: Барвінських, Колесс, Савицьких, Нижанківських, тобто української шляхти, україноцентрична парадигма якої, як і художньо-критичний доробок яких сформувався в унікальне явище національної культури (с. 56, 60), здатне

переконливо презентувати її у світовому духовному просторі. Це можна стверджувати і стосовно формування окремого напрямку дослідження – художня публіцистика Галичини, зміст та запропоновані авторські магістралі якої також розширюють обрії української культури.

4. Теоретична цінність і практична значущість отриманих наукових результатів є достатньо високою, адже авторка, опрацювавши значний масив джерельної та історіографічної бази, сформувала відповідну її класифікацію, яка може використовуватися у подальших дослідженнях. А біографічний метод, активно використаний у дисертації, може слугувати зразком в організації подібного наукового пошуку. Слушною є й авторська думка про родинний «культурний тандем» постатей, які зближують не лише сімейні зв'язки, але й суспільно-літературні етоси (с. 63), дає відповідний алгоритм для подальших аналогічних студіювань.

Буде корисним цей матеріал й для відповідних навчальних курсів у ЗВО гуманітарного та художнього спрямування («Історія української культури», «Регіональна культурна практика», «Історія української музики», «Основи музичної критики» та ін. у залежності від типу освітньо-професійних програм), сформувавши відповідну теоретичну базу для подальшого наукового пошуку. А все це помітно розширює потенціал української культури та підтверджує багатогранність культурно-мистецького життя Східної Галичини зазначеного вище періоду і уміння дисертантки це виявляти та презентувати.

5. Загальна оцінка змісту роботи. Наукове дослідження У. Б. Молчко має чітку і вмотивовану структуру, коректно і конкретно сформульовані усі складові (мета і завдання, предмет та об'єкт, наукова новизна і практична значимість тощо), відтворені у *вступній частині* дисертації, на підставі яких помітна логіка дослідницького процесу, його належна аргументація, а головне – професіоналізм дослідниці у розробці подібної проблематики.

Основний зміст роботи побудовано на широкому інформаційному тлі, зокрема й ґрунтовній джерельній базі наукового пошуку, обсяги використання

якої демонструють професійне уміння авторки працювати з різноманітними текстами, на підставі яких й формується власна дослідницька позиція. І в цьому плані розділ I є визначальним, позаяк формує напрями наукового пошуку, обсяг та уміння віднайти та працювати з інформаційною базою, наукова обробка якої також складає важливий сегмент авторського професіоналізму. Це підтверджується й у наступному параграфі – 1.3., у змісті якого проведено широку полеміку стосовно визначення власного дослідницького термінологічного апарату. Інакше кажучи, цей розділ є ідентифікаційним стосовно підтвердження високих фахових компетенцій У. Б. Молчко.

Не менш професійно представлено й інші розділи дослідження, а надто другий, метою якого є загальна характеристика культурного простору Східної Галичини, зокрема й Львова, відтвореного крізь призму журналістського доробку *Остана Нижанківського*. Його основні параметри також побудовані на значній джерельній базі, опрацювання якої помітно розширює предметне поле української культури.

Якісним джерельним сегментом вирізняється й розділ III, спрямований на висвітлення регіональних персоналій, поданих крізь призму газетно-журнальної періодики *Нестора Нижанківського*, Саме в ній відтворено тогочасний полікультурний Львів, розмаїття його вокально-хорового, оперного та симфонічного простору; репертуарну сферу, організаційно-культурні чинники тощо. Цікавими є й аналітико-просвітницькі публікації Нестора Нижанківського.

Розділ IV дисертаційної роботи спрямовується на розгляд культурно-мистецької проблематики, виявленої крізь призму публіцистики *Меланії Нижанківської* на шпальтах тогочасних періодичних видань «Жінка», «Назустріч», «Нова Хата».

Усе це підтверджено розлогою документальною базою, що надає роботі більшої переконливості, а також аргументується належними і вмотивованими висновками.

Інакше кажучи, дисертаційне дослідження У. Б. Молчко відповідає чинним вимогам і спрямоване на розкриття важливої наукової проблеми, ґрунтується на глибокій джерельній та інформаційній базі загалом і розширює межі уявлення про культурний простір Східної Галичини зазначеного вище періоду.

Підтверджує воно й професіоналізм дослідниці у розробці подібної проблематики, її вміння працювати з різноманітною джерельною та інформаційною базою.

6. Відсутність порушень академічної доброчесності.

Аналіз дисертації У. Б. Молчко (відповідні довідки та й майже 900 позицій цитованої інформаційної бази наукового пошуку) дає підстави для висновку, що текст дослідження є авторським; використана інформація представлена відповідними посиланнями на джерела, які в ній цитуються або згадуються, що відповідає нормам чинного законодавства про авторське право та суміжні права.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Віддаючи належне якісно проведеному дослідженню та презентації його результатів, можна, у формі побажань, зазначити наступне:

– У дисертації подекуди переважає описовість над представленням однозначних оціночних суджень. Зокрема, йдеться про підрозділ 1.1. розділу I, підрозділ 2.1. розділу II, підрозділ 3.2. Дисертантка, намагаючись окреслити історико-культурне тло епохи та характеризувати діяльність пресових органів Східної Галичини, *застосовує розлогі цитати*. Репрезентування важливого фактичного матеріалу є, поза сумнівом, вартісним у роботі, а коректна передача думок видатних журналістикознавців та музикознавців поглиблює наукову цінність дисертації. *Але це інколи порушує цілісне сприйняття тексту*.

– Подаючи власне означення терміну «музична публіцистика», У. Б. Молчко акцентує увагу на мовленнєвій оцінці культурологічно-музичної подієвості, впливі на свідомість людини, генеруванні естетичних

смаків та світогляду. Важливим аспектом цього різновиду літературної діяльності є соціокультурологічний феномен публіцистики, який позначився на формуванні націєтворчих процесів українців у період бездержав'я. *Висловлюю побажання* дисертантці щодо доповнення її означення «музична публіцистика» *суспільно-громадянською функцією* цього виду журналістики. Це дасть можливість акцентувати увагу у визначенні на національній складовій, що уможливить у перспективі розвивати подальші дослідження в культурологічно-музикознавчій царині, особливо актуальній у час сучасного воєнного лихоліття.

– У Додатку В «Графіки інтенсивності публіцистичної діяльності представників родини Нижанківських» варто було б конкретизувати в основному тексті (с. 66) щодо активності праці конкретної особистості з художньо-обдарованої сім'ї, а не подавати в узагальненому виді.

– У роботі також можна було б згадати й про фотопубліцистику Нестора Нижанківського (*відтворену у наших збірниках*), оскільки на його світлинах зафіксовані моменти вистав за участю видатних артистів Східної Галичини. Такий огляд дав би можливість різнопланово охарактеризувати публіцистичну діяльність композитора.

8. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях належна і відповідає чинним вимогам; при цьому значна частина зібраного, опрацьованого й критично осмисленого матеріалу опублікована не лише у науковій фаховій періодиці, але й у монографії «Газетне слово отця Остапа Нижанківського», колективній монографії та численних статтях, передмовах до нотних збірок, методичних матеріалах тощо, що розширює уявлення як про культурний потенціал вітчизняної культури, так і про творчі можливості дисертантки.

9. Оцінка мови і стилю викладення матеріалу дисертації. Мова і стиль викладення тексту дисертаційної роботи вирізняється чистотою, певним регіональним забарвленням, а також чіткістю бачення досліджуваної проблематики, викладеній без зайвих теоретичних нагромаджень; вона легко

сприймається і демонструє професіоналізм дослідниці у презентації власних результатів.

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту.

Зміст дисертаційної роботи відповідає предметній області спеціальності 034 Культурологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки.

11. Загальний висновок. Таким чином, проведений аналіз поданого на розгляд дисертаційного дослідження підтверджує не лише актуальність розробки окресленої проблематики, але й її глибину, різноаспектність і професіоналізм у викладі зібраної та критично осмисленої інформації.

Загальні висновки роботи повною мірою корелюються з її метою та завданнями. Всі необхідні складові організації наукового пошуку переконливо відтворені у вступній частині дослідження, є вмотивованими, переконливими та коректними і відбивають основні напрями дисертаційної праці. Та й час роботи над цією проблематикою, а не лише над дисертацією, також засвідчує сформованість авторки як професіонального фахівця, здатного самостійно вести науковий пошук та презентувати його результати, що помітно не лише в представленій апробаційній базі, яка заслуговує на схвалення, але й міжнародних науково-практичних конференціях та статтях наукових збірників, зокрема й тих, редколегію яких я маю за честь очолювати і в яких неодноразово публікувала власні розвідки Уляна Богданівна.

Нагадаю, що понад 300 опублікованих її наукових праць, значна частина з яких – це характеристика широкого тла розгортання культурно-мистецьких процесів на західноукраїнських теренах, зокрема й творчого та організаційно-культурного доробку цієї родини – чи не найпереконливіша підстава для підтвердження того факту, що перед нами повною мірою сформований фахівець-дослідник. І нинішній захист є лише підтвердженням цього факту.

Дисертаційна робота Молчко У. Б. відповідає вимогам до оформлення

дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, Постанові Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р. та № 507 від 03.05.2024 р.). Поршень академічної доброчесності не виявлено.

Тож вищенаведене дає підстави для висновку про присудження Молчко Улянні Богданівні наукового ступеня доктора філософії за заявленою спеціальністю 034 Культурологія.

Офіційний опонент – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету

С. В. Виткалов.